

בספר ראשון שבעה קרואים (או יותר) בפרשת השבוע, ואומרים קדיש, ובספר השני קורא המפטיר בפרשת שקלים (ולמנהג הספרדים אומרים קדיש נוסף אחר קריאת המפטיר^ה).

יש סוברים שקטן יכול לעלות בקריאת ארבע פרשיות, ויש סוברים שאינו עולה, וכך התפשט המנהג¹.

לפרשת שקלים מפטירים:

למנהג האשכנזים והתימנים: מ'בן שבע שנים' (מלכים ב' י"ב א') עד 'לפנהיגים יהיו' (שם י"ז).

למנהג הספרדים: מ'ויקרת יהודע' (שם י"א י"ז) עד 'לפנהיגים יהיו' ט'. הקשר לעניין היום: בהפטר מוזכר עניין תרומת השקלים².

דיוקים ודקדוקים

י"ב ד': וּמִקְטָרִים - הו"ו במתג, והמ"ם שאחריו בשווא נח³. והט"ת בדגש ושואו נע.

י"ב ה': הַקְדָּשִׁים - הקו"ף בחטף קמץ קטן⁴, והוא נהגה כקמץ קצר מעט⁵.

עַל לִבְאִישׁ - יש לשים לב לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים 'עַל־לִבְאִישׁ'.

י"ב ו': יִחְזְקוּ - הזי"ן בדגש, והשווא נע.

י"ב ז': חֲזָקוּ - הזי"ן בדגש, והשווא נע.

ויש להוסיף על דבריו, שזהו המקום היחיד בספרי הנביאים בו מוזכרים מעשי יהודע הכהן, ולכן אמרו שמפטירים ביהודע הכהן כי כך מובן שהכוונה לפרשה זו. ויתירה מכך, שבתלמוד כתוב שמפטירים ב'יהודע הכהן', וב'ויקרת יהודע' לא מוזכר 'הכהן', ומוכח שהכוונה לעיקר הפרשה בה אכן כתוב 'יהודע הכהן', ואין הכוונה להורות על מקום תחילת הקריאה. ועוד, שבתלמוד מוזכרות הפטרות נוספות, ומוכח מהן שדרך התלמוד פעמים רבות להזכיר את עיקר עניין ההפטרה ולא את מקום תחילתן (בין כאשר מובא ציטוט מפורט, כגון 'וְיִקְרָא עַל־יָדָיו' (יחזקאל ל"ו ב') בפרשת פרה (שם ל' ע"א), 'הָבֵן יָקִיד לִי אֶפְרַיִם' (ירמיה ל"א י"ט) בראש השנה, 'כִּי כֹה אָמַר יְהוָה' (ישעיה נ"ז ט"ו) ביזם כפרו, 'הַעֲצֹמֹת הַיְּבֹשׁוֹת' (יחזקאל ל"ד ד') בשבת חול המועד פסח, 'וְהָיָה מִיָּדָיו בְּחֻדְשׁוֹ' (ישעיה ס"ו כ"ג) בשבת ראש חודש (שם ל"א ע"א). ובין כאשר אין מובא ציטוט מפורט, כגון 'פֶּסַח גִּלְגָּל' 'פֶּסַח יִאֲשִׁיחֻ' 'מִרְכַּבָּה' 'נִדְוֹת חֲזִירָה' וכדומה), וכן כתב להדיא בספר האשכול (אלבק, הלכות קריאת התורה) שאין ראיה מדברי התלמוד למקום תחילת ההפטרה, משום שהוא סימנא בעלמא איזו הפטרה קוראים ולא מורה על מקום תחילתה (והיה מקום לומר להפך, שהמנהג הקדום יותר היה להתחיל מ'בן שבע שנים', אלא שהיו שחשבו שכונת התלמוד שמפטירים ביהודע הכהן שצריך להתחיל מ'ויקרת יהודע' ולכן שינו לנהוג כן. אך אינו מוכרח ויחזקן שיש מקורות קדומים לשני המנהגים).

ובערוך השולחן (סימן תרפ"ה סעיף ג') כתב שנראה לו שהמתחילים מ'ויקרת יהודע' זה משום שצריך לקרוא בהפטרה כ"א פסוקים אם לא במקום שנשלם העניין, ומ'בן שבע שנים' יש רק י"ז פסוקים, ולכן מתחילים ארבעה פסוקים קודם שזה גם כן מהעניין של יהודע ויואש, והמתחילים מ'בן שבע שנים' סוברים שאף שזה מעניין יהודע ויואש, כיון שאינו מעניין שקלים נחשב סליק עניינא.

ודבריו צריכים ביאור, משום שבפשוט אין איסור להתחיל באמצע עניין, ורק לעניין הסיום אין להפסיק קודם כ"א פסוקים אם לא הסתיים העניין, ולכן אין צריך להוסיף פסוקים לפני ההפטרה כדי שיהיה כ"א פסוקים.

¹ בתלמוד (מגילה כ"ט ע"ב) כתוב שההפטרה דומה לפרשת שקלים משום שכתוב בה (י"ב ה') 'כֶּסֶף נִפְשׁוֹת עָרְכֻךְ', וברש"י שעל הר"ף (ט' ע"ב ד"ה ומפטירין) פירש שהדמיון הוא בזה שבפרשת שקלים כתוב 'אִישׁ כֶּפֶר נִפְשׁוֹ', ובהפטרה כתוב 'אִישׁ כֶּסֶף נִפְשׁוֹת עָרְכֻךְ'.

ולפי דברי המפרשים (רש"י ד"ק ועוד) גם בהפטרה מוזכרות שלוש תרומות שונות, 'כֶּסֶף עֹבֵר' זה השקלים למזבח, וכמו שכתוב לגבי מחצית השקל 'כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקָדִים', 'אִישׁ כֶּסֶף נִפְשׁוֹת עָרְכֻךְ' זה דמי ערכין של האומר ערכי עלי או ערך פלוני עלי, ו'כָּל כֶּסֶף אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל לֵב אִישׁ' זה נדרים ונדבות לבדק הבית. וזה ממש מעין הקריאה שגם בה היו שלוש תרומות (ותרומת המזבח ובדק הבית שווה בשניהם, ויש שני רק בתרומה השלישית, שבפרשת שקלים היא תרומת האדנים לבניית המשכן, ובהפטרה זו תרומת הערכין לבתים), וגם בפרשה וגם בהפטרה מוזכרים השקלים למזבח שזה עיקר פרשת שקלים.

² ענין זה מובאר בגליון פרשת בראשית תשע"ו הערה ח'.

³ בכל המקרא, כשתיבת 'קדשים' באה אחר ה"א הידיעה (או אחר אחת מאותיות כ"ב המנוקדות בפתח ידיעה), הקו"ף מנוקדת בחטף קמץ ('הַקְדָּשִׁים', 'הַקְדָּשִׁים'), וכאשר אינה באה אחר ה"א הידיעה, הקו"ף מנוקדת בקמץ ללא חטף ('קָדְשִׁים').

וכנראה הטעם לזה משום שכאשר אין לפניה ה"א הידיעה, הקו"ף מוטעמת בהטעמה משנית, וממלא ההברה מתארכת מעט, ולכן אינה ראויה להינקד בחטף, אך כאשר באה לפניה ה"א הידיעה, ההטעמה המשנית מתקדמת לאות ה"א, ואינה מוטעמת בקו"ף, וממלא הברת הקו"ף קצרה וראויה להינקד בחטף.

⁴ ניקוד החטף קמץ כאן הוא שווא נע במהותו, ונהגה כקמץ משום שמקורו מהמילה 'קָדַשׁ' שהקו"ף בחולם, ולכן כשהתארכה המילה והחולם התבטל והפך לשווא, נשאר שווא זה נוטה לקמץ כדי לשמור על הגיית החולם המקורית (כמבואר בארוכה במאמר לעיל).

שאין כאן איסור לא מצד גלילת ספר תורה בציבור ולא מצד דילוג בשני עניינים, אלא שיש עדיפות להוציא שני ספרים משום היכר מניין הקריאות וכדי שלא יבוא להוציא ספר אחד גם בקריאות רחוקות שבוה יש איסור של גלילת ספר תורה בציבור.

ור' נתן אדלר (מובא בחול אשכול שם, וכן בתורת אמת סימן תרפ"ה) ור' שמואל סלנט (מובא בלוח לא"י להגרימ"ט בחלק מהשנים) נהגו להוציא רק ספר אחד בפרשת שקלים. אך כיון שראשונים רבים כתבו שמוציאים שני ספרים (כמובא לעיל. וכנראה טעמם או משום היכר או כדי שלא יבוא להוציא ספר אחד בשאר קריאות), נכון יותר להוציא שני ספרים.

¹ הדין הוא שקטן עולה למנן שבעה (מגילה כ"ג ע"א), אך נחלקו הראשונים האם רק מצטרף למנן העולים אבל לא שיהיו רוב העולים קטנים (ריב"ש סימן שכ"ו בשם רבינו תום), או שאפשר שיהיו אפילו רוב קטנים. ולפי הדעה שאין להעלות רוב קטנים יש שכתבו (ריב"ש שם) שאינו יכול לעלות למפטיר כשקוראים בפרשה נוספת לחובת היום, משום שנחשבת כקריאה בפני עצמה, ובה אין הקטן עולה.

והביא בבית יוסף (סימן רפ"ב) שבמרדכי (מגילה סימן תת"ט) כתב שאין להקשות על מנהגו שקטן קורא מפטיר בפרשת המוספין, כיון שעולה למנן שבעה, וכל שכן לפרשת המוספין, ומהר"ם מרוטנבורג (שו"ת דפוס פראג סוף סימן ק"ה) ביאר יותר, שקריאת מפטיר במוספי הרגלים לא נזכרה בתלמוד והיא תקנה מאוחרת (ובכן שכתבו תוס' [מגילה ל' ע"ב ד"ה ושאר], והרא"ש [מגילה פרק ד' סימן י'], והר"ן [מגילה י' ע"ב מדפי הר"ף ד"ה ומדאמרין] וראשונים רבים), ולכן אם יכול לעלות למנן שבעה כל שכן שיכול לעלות למפטיר שאינו חובה כלל. ויש מי שכתב (שו"ת מהר"ל סימן קס"ז) שבפרשת זכור קשה להחיות.

ובלקט יושר (חלק א' עמוד קנ"ד) כתב שאפשר לקרוא קטן גם לפרשת זכור כיון שהמנהג כיום שהחזן קורא, ומכל מקום שמע שיש גדולים שהקפידו לקרוא לגדול דווקא.

וברמ"א (סימן רפ"ב סעיף ד') פסק שקטן יכול לעלות למפטיר גם בארבע פרשיות (בדעת המרדכי ומהר"ם) אף שיש חולקים. ובמשנה ברורה (שם סק"ג) הביא שיש מחמירים בזכור ופרה, ויש שכתבו שלא יקרא בכל הארבע פרשיות. ובביאור הלכה (ד"ה או) הסיק שגם קטן היודע לקרוא כהוגן נראה שאין להעלותו בארבע פרשיות (ובאמת יש להעיר על דברי המרדכי ומהר"ם, שאף שקריאת המוספין היא תקנה מאוחרת, זה רק במוספי יום טוב, אך ארבע פרשיות וזוהבה וראש חודש היא תקנה חז"ל [כמבואר במסכת מגילה], ולכן מה שכתבו שקטן יכול לעלות למפטיר בספר נוסף כל שכן ממנן שבעה, נכון לאמרה רק לגבי מפטיר של יום טוב שאינו תקנה חז"ל, אך לא בפרשיות אלו שהן חובה. ואולי כותבים שמהמוספין מוכח שקריאה בספר נוסף אינה מחייבת שהקריאה היא חובה, אלא היא טפלה לעיקר הקריאה, ולכן גם בארבע פרשיות ובדומה הקריאה טפלה לעיקר הקריאה ואפשר לקרוא לקטן, וצ"ע).

² וכן הוא בהלכות קצובות (נהגת ההפסקות), ובסידור רש"י (סימן ת"ז), ועוד. ובטור (סימן תרפ"ה) ובלבוש (שם סעיף א') כתבו שמתחילים מ'בן שבע שנים' (ויש ראשונים נוספים שלא פירטו את מקום ההתחלה והסיום של הפטרה זו, אלא שמתוך לשונם משמע היכן מקום ההתחלה).

³ וכן הוא באבודרהם (סימני הפרשיות), וכן נקט בשולחן ערוך (סימן תרפ"ה סעיף א') שכתב 'ומפטיר ויכרת יהודע'.

ויש ראשונים שהביאו את שני המנהגים (בכלבו [סימן כ'] כתב שמפטירים 'ויכרת' ויש מחללים 'בן שבע שנים', ובספר השולחן [הלכות תפילה שער ישיש] כתוב 'ויכרת' אך בהמשך דבריו [סדר ארבע פרשיות] כתוב 'בן שבע שנים').

⁴ בתלמוד (מגילה כ"ט ע"ב) כתוב שמפטירים ביהודע הכהן, ובספר שפתי חכמים (מגילה שם) כתב שמכאן ראיה למנהג הספרדים שמתחילים מ'ויקרת יהודע'.

אבל כבר כתב בספר שמן המאור (סימן תרפ"ה) שאין ראיה מזה, משום שיהודע הכהן מוזכר בכל הפרשה ('אֲשֶׁר הוֹדִיעַ יְהוָה בְּהַתְּחִיל, וְיִקְרָא תְּפִלָּה יְהוָה יְהוּדָע בְּהַתְּחִיל, וְעִיקַר הַעֲנִין הוּא הַפְּסוּק 'וְיִקְרָא יְהוָה הַבֵּן אֶתְּ אֲחִיו', והכוונה היא רק שמפטירים בפרשה זו בה מוזכר יהודע הכהן, ואין הכוונה להורות על מקום ההתחלה.

י"ב ח': מִחְזָקִים - הוֹיִן בְּדָגֶשׁ, וְהַשְׁוּא נֶעַ.

תִּתְּנֶהוּ - הַתִּי"ו בְּדָגֶשׁ, וְהַשְׁוּא נֶעַ. וַיֵּשׁ לְהִיזָהָר שֶׁלֹּא לְהַבְלִיעַ אֶת הַה"א מִחֻמַּת כָּפֶל תְּנוּעוֹת דּוּמֹת שְׁבִינֵיהֶן רַק אוֹת גְּרוּנִית, וַיִּשְׁמַע שְׁקֵרָא תִּתְּנֶהוּ.

י"ב י': אֶרְוֹן אֶחָד - הַאֵל"ף בַּחֲטָף פֶּתַח, וְאִין לְקִרְוֹא 'אֶרְוֹן' בְּקִמְצָה.

י"ב י"ב: הַמְתָּלֶן - הַמ"ם רֶפֶה, וּבַשְׁוּא נֶעַ. וַיֵּשׁ לְהַקְפִּיד עַל הַגִּייה נְכוֹנָה שֶׁל הַתִּי"ו, שֶׁלֹּא יִשְׁמַע שְׁקִירָא 'הַמְסָקֶן' בִּסְמַךְ.

י"ב י"ג: לְחַזֵּק אֶת־בְּדָק בִּיְדֵי - יֵשׁ לְשִׁים לֵב לִגְנֹן אֶת הַטַּעֲמִים בְּמִקּוֹמָם הַנּוֹכַח, וְלֹא לְהַטְעִים 'לְחַזֵּק אֶת־בְּדָק בֵּית יִי'.

י"ב ט"ו: יִתְּנֶהוּ, וְחִזְקוּ - הַתִּי"ו וְהוֹיִן בְּדָגֶשׁ, וְהַשְׁוּא נֶעַ.

י"ב ט"ז: יִתְּנֶהוּ - הַתִּי"ו בְּדָגֶשׁ, וְהַשְׁוּא נֶעַ.

י"ב י"ז: חֲטָאוֹת - הַאֵל"ף בַּחוּלָם, וְהוּא לְשׁוֹן רַבִּים. וְהַקּוֹרֵא 'חֲטָאוֹת' שֶׁהַאֵל"ף לֹא נִשְׁמַעַת מִשְׁנָה מִשְׁמַעוֹת לְלִשׁוֹן יַחִיד.

❧ חִילוּפֵי נֹסְחָאוֹת ❧

י"א י"ז: בִּין יִי וְבִין הַמְּלֶלֶךְ / (בִּין יִי וְבִין הַמְּלֶלֶךְ) יי

בְּמַהֲפֵךְ פִּשְׁטָא - בְּכַתְבֵי הַיָּד: ט"א ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י. וּבַדְּפוּסִים: ט"ו. קְסוּטוֹ, קוֹרֵן, בְּרוּיָאָר.

בְּמוֹנַת זָקֶף - בְּכַתְבֵי הַיָּד: ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י. א"ו. ~

וּבַדְּפוּסִים: רַא"פ, רוּו"ה, לְטָרִיס, גִּינְצִבּוּרִג.

י"ב ה': אֶשְׁרֵי־יִבְיָא / (אֶשְׁרֵי יִבְיָא) כ

בְּמַקֵּף - בְּכַתְבֵי הַיָּד: ט"א ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י. א"ב א"ט. ~ וּבַדְּפוּסִים: מַק"ג, גִּינְצִבּוּרִג^{כא}, קְסוּטוֹ, בְּרוּיָאָר.

בְּקִדְמָא - בְּכַתְבֵי הַיָּד: ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י. א"ב א"ט, א"א א"ג א"ד א"ה א"ו א"ח א"י. ~ וּבַדְּפוּסִים: רַא"פ, רוּו"ה, לְטָרִיס, קוֹרֵן.

י"ב ה': כְּסָף נִפְשָׁוֹת / (כְּסָף נִפְשָׁוֹת) כב

בְּמַרְכָּא טַפְחָא - בְּכַתְבֵי הַיָּד: ט"א ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י. א"ב א"ט ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י. א"א א"ג א"ד א"ה א"ו א"ח א"ט א"י. ~ וּבַדְּפוּסִים: מַק"ג, קְסוּטוֹ, בְּרוּיָאָר.

בְּטַפְחָא מוֹנָה - בְּכַתְבֵי הַיָּד: ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י. א"ב א"ט ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י. א"א א"ג א"ד א"ה א"ו א"ח א"ט א"י. ~ וּבַדְּפוּסִים: רַא"פ, רוּו"ה, לְטָרִיס, גִּינְצִבּוּרִג, קוֹרֵן.

י"ב י"ב: נִיִּצְיָאָהוּ / (נִיִּצְיָאָהוּ)

בְּגִרְשָׁא - בְּכַתְבֵי הַיָּד: ט"א ט"ב ט"ד ט"ז, ס"א ס"ג ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י. א"ב א"ט ~ וּבַדְּפוּסִים: מַק"ג, לְטָרִיס, גִּינְצִבּוּרִג, קְסוּטוֹ, קוֹרֵן, בְּרוּיָאָר.

בְּרַבְעָא - בְּכַתְבֵי הַיָּד: ס"ד ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י. א"ב א"ג א"ד א"ה א"ו א"ח א"ט א"י. ~ וּבַדְּפוּסִים: רַא"פ, רוּו"ה.

לְקִרְוֹא בְּתִי"ו דְּגוּשָׁה.

וּמִן הָעֵנִין לְהַזְכִּיר אֶת דְּבָרֵי הָעֵיבָ"ץ שֶׁכָּתַב (הַקְדַּמַּת סִידוּר, סוּלַם בֵּית אֵל): דְּבוּר הַפָּה וּמִבְטָא הַשְׁפָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת שֶׁלֵּם בַּחֲתִיךְ הַלְשׁוֹן כָּל מוֹם לֹא יִהְיֶה בּוֹ בְּאוֹת בְּנִיכּוּד בְּטַעַם, כְּהַלְכוֹת לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ כָּל תְּנַאֲזֵי הָעֵד בְּעַם, מִה נִמְלָצוּ אִמְרֵי נֹעַם, וּבִיחּוּד שֶׁלֹּא לְקִרְוֹת לְעֵינֵי"ן אֲלֵפִי"ן וְכֵן הֵי"ן וְכו' וְכָל שֶׁכֵּן לְהִישָׁמֵר מִחֲתִילוּף קִרְיָאוֹת אוֹתוֹת שֶׁאֵינָן מְמוּצָא אֶחָד כָּלָל, לֹא כְמוֹ שֶׁאֵנוּ הַאֲשַׁכְנִיזִים עוֹשִׂים בְּקִרְיָאוֹת תִּי"ו רְפוּיָה כְּסִמ"ך לְבִשְׁתָּנוּ.

י" וְכָתַב בְּרַכְר שֶׁהַטַּעֲמָה בְּמַהֲפֵךְ פִּשְׁטָא מִסְתַּבֶּרֶת יוֹתֵר. וְכוּוֹנָתוֹ שֶׁלִּפִּי הַטַּעֲמָה זֶה הַפִּסְיֹק הוּא 'יִיכָרֵת יְהוֹדֵעַ אֶת הַבְּרִית בִּין יִי וְבִין הַמְּלֶלֶךְ וְבִין הָעָם, לְהִיּוֹת לְעָם לִי', וּפִסְיֹק זֶה הִגְיוֹנִי וּמִסְתַּבֵּר, אֲךָ לִפִּי הַטַּעֲמָה בְּזִקֵּף הַפִּסְיֹק הוּא 'יִיכָרֵת יְהוֹדֵעַ אֶת הַבְּרִית בִּין יִי וְבִין הַמְּלֶלֶךְ, וְבִין הָעָם לְהִיּוֹת לְעָם לִי', וּפִסְיֹק זֶה אֵינוֹ מִסְתַּבֵּר.

י" בְּדַפּוּס מַק"ג מוּפִיעַ נֹסַח כְּלָאִים: 'בִּין יִי וְבִין הַמְּלֶלֶךְ', וּבְרֹר שֶׁהוּא נֹסַח מוּטָעָה הַמְּרוּכָב מִשְׁתֵּי הַנּוֹסְחָאוֹת יַחַד, כִּיֵּן שֶׁהַטַּעֲמָה זֶה אֵינָה אֲפֻשְׁרִית לִפִּי חוֹקֵי הַטַּעֲמִים.

כ" נִרְאֶה קִצַּת שְׁחִילוּף זֶה שִׁטְתִּי הוּא, שֶׁבְּמִקּוּמוֹת רַבִּים כֹּאשֶׁר בָּאָה מִלֵּת 'אֶשְׁרֵי' לִפְנֵי מִלָּה מוּטָעָה בְּמַהֲפֵךְ אוֹ בְּמַרְכָּא, וְאַחֲרֵיהֶן מִלָּה מוּטָעָה בְּפִשְׁטָא, בְּסַפְרֵים הַמְּדוּקָּיִם מִלֵּת 'אֶשְׁרֵי' מוּקַפֶּת לְמִלָּה מוּטָעָה בְּמַהֲפֵךְ אוֹ מַרְכָּא, וּבְסַפְרֵים אֲחֵרִים מִלֵּת 'אֶשְׁרֵי' מוּטָעָה בְּקִדְמָא (כֵּן הוּא בְּשִׁמּוֹת כ"ט א', וִיקָרָא ט"ו כ"י, שֶׁם כ"ז כ"י, בְּמַדְבֵּר ט" ב"א, שֶׁם י"ג ל"א, דְּבָרִים כ"ו י', שֶׁם כ"ז).

כא וּבְגִלְיוֹן צִיִּין שֶׁבְּסַפְרֵים אֲחֵרִים מוּטָעִים 'אֶשְׁרֵי' בְּקִדְמָא.

כב יִתְכַן שֶׁהַטַּעֲמָה 'כְּסָף נִפְשָׁוֹת עֶרְכָּו' הוּא תִּיקוּן מִסְבָּרָה שֶׁל מַעַט סוּפְרִים, מִשּׁוּם שְׁחִיבַת 'נִפְשָׁוֹת' מִנּוּקָדָת בְּצוּרַת סְמִיכוֹת (וְכִשְׁאִינָה עֲצוּרַת סְמִיכוֹת מִנּוּקָדָת 'נִפְשָׁוֹת'), וְלֹכֵן הִיא הִגְיוֹנִי יוֹתֵר בְּעֵינֵיהֶם לְהַטְעִים 'כְּסָף נִפְשָׁוֹת עֶרְכָּו' שְׁעוֹרַת הַסְּמִיכוֹת מְחוּבֶּרֶת בְּטַעַם, מֵאִשֶּׁר לְהַטְעִים 'כְּסָף נִפְשָׁוֹת עֶרְכָּו' שֶׁשֶׁ הַפֶּסֶק בֵּין הַתִּיבּוֹת הַסְּמִיכוֹת.

נִרְאֶה שֶׁהַטַּעַם לִכְךָ שֶׁמִּנּוּקָד וּמוּטָעִים 'כְּסָף נִפְשָׁוֹת עֶרְכָּו', הוּא מִשּׁוּם שֶׁ'כְּסָף נִפְשָׁוֹת' פִּירוּשׁוֹ מִחִיר נִפְשָׁוֹת, וְלֹכֵן הֵם מְחוּבָּרִים בְּטַעַם מִשּׁוּם שֶׁהֵם יַחֲדָה אַחַת, וְאַחֵר כִּךְ פִּירֵשׁ הַפֶּסֶק שֶׁמִּחִיר הַנִּפְשָׁוֹת הוּא עַל פִּי הָעֶרְכִּין הַמְּפֹרָשִׁים בְּתוֹרָה, וּמֵאַחֵר שֶׁהַצִּמּוּד 'כְּסָף נִפְשָׁוֹת' נִסְמַךְ לְעֶרְכָּו, לִכֵּן תִּיבַת 'נִפְשָׁוֹת' מִקְבַּלַת צוּרַת סְמִיכוֹת.

י" ע"פ מִשְׁפַּט הַלְשׁוֹן תִּיבַת 'אֶרְוֹן' מִנּוּקָדָת בְּקִמְצָה (כְּמוֹ: אֲבוֹת, מְקוֹס), וְכִשְׁנִסְמַכַת לְתִיבַת אַחֲרָת, הַקִּמְצָה מִשְׁתַּנָּה לְחֲטָף פֶּתַח וּמִנּוּקָדָת 'אֶרְוֹן' (וְכו': אֲבוֹת הַלֵּף, מְקוֹס שְׁקָם). וְכִיֵּן שֶׁכָּאֵן תִּיבַת 'אֶרְוֹן' בְּפִשְׁטוֹת אֵינָה סְמוּכָה לְתִיבַת 'אֶחָד' (מִשּׁוּם שֶׁאֵין הַכוּוֹנָה אֶרְוֹן שֶׁל אַחַד, אֲלֹא אֶרְוֹן שֶׁהוּא אַחַד, שֶׁאֵינוֹ נִסְמַךְ), רָאוּי הִיָּה לִהְיוֹת מִנּוּקָד כֹּאֵן 'אֶרְוֹן אֶחָד' בְּקִמְצָה. וְכָתַב רַד"ק (מִכְלָל קס"ד ע"א, יוֹחָאֵל י"ב כ"ד) שֶׁמִּצְוֵי לְפַעֲמִים שְׁחִיבוֹת מִנּוּקָדוֹת בְּצוּרַת סְמִיכוֹת אֵף שֶׁלֹּא בְּסִמְכוֹת. וּבְמִקּוֹם אַחֵר (מִכְלָל קנ"ד ע"א) כָּתַב בְּאוֹפֶן שׁוֹנֶה מַעַט, שֶׁשֶׁ תִּיבּוֹת שִׁישׁ לָהֶם שְׁנֵי מִשְׁקָלִים (עֲצוּרַת נִקּוּד) שׁוֹנִים וְאֵינוֹ בְּהִכָּרַח צוּרַת סְמִיכוֹת (וּבִאֲבֵן עוֹרֵא שְׁמוֹת כ"ה י' מֵאֵן בְּפִירִישׁ זֶה).

וּבְפִסְקוּנֵי יֵשׁ שְׁפִירִשׁוֹ (רַד"ק כֹּאֵן וּבְמִכְלָל קנ"ד ע"א, אֲבֵן עוֹרֵא שְׁמוֹת כ"ה י') שְׁבִאֲמַת הַכוּוֹנָה אֶרְוֹן שֶׁל אַחַד וְהוּא נִסְמַךְ (וְהִינִי אֶרְוֹן שֶׁל אַחַד מִהַבְּחִינִים, וְלִפִּי זֶה הַקּוֹרֵא 'אֶרְוֹן' בְּקִמְצָה לְכַאוּרָה מִשְׁנָה מִשְׁמַעוֹת). אֲךָ בְּפִשְׁטוֹת פִּירוּשׁוֹ אֶרְוֹן שֶׁהוּא אַחַד (וְלִבִּי 'אֶרְוֹן אֶחָד' הָאִמּוֹר דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' כ"י; רַד"ק בְּפִירִישׁוֹ כָּתַב שֶׁהַכוּוֹנָה שֶׁל אִישׁ אַחַד, אֲךָ בְּמִכְלָל קנ"ד ע"א כָּתַב שֶׁהוּא מִשְׁקֵל אַחֵר כִּי אֵינוֹ סְמוּךְ. נִרְאֶה שֶׁטַעַם הַחֲתִילוּף בֵּין הַפִּסְיֹקִים הוּא מִשּׁוּם שֶׁכָּאֵן כָּתַב שֶׁלְקוּוֹ אֶרְוֹן אַחַד וְשֶׁם כָּתוּב שֶׁעֲשׂוֹ אֶרְוֹן אַחַד, וְלִבִּי לְקִרְוֹת אֲפֻשֶׁר לְפִרֵשׁ שֶׁלְקוּוֹ אֶרְוֹן שֶׁל אַחַד, אֲךָ לִבִּי עֲשִׂיָּה לֹא מִסְתַּבֵּר לְפִרֵשׁ שֶׁעֲשׂוֹ אֶרְוֹן שֶׁל אַחַד), וּמִנּוּקָד 'אֶרְוֹן אֶחָד' בְּצוּרַת סְמִיכוֹת מֵהַטַּעַם הַנ"ל (וְלִפִּי זֶה הַמִּשְׁנָה וְקוֹרֵא כֹּאֵן 'אֶרְוֹן אֶחָד' בְּקִמְצָה לֹא שִׁנָּה מִשְׁמַעוֹת, כִּיֵּן שְׁבִאֲמַת אֵין כֹּאֵן סְמִיכוֹת לְמִרְוֹת שֶׁמִּנּוּקָד 'אֶרְוֹן' בַּחֲטָף פֶּתַח).

י" עֵיין בְּמֵאמֵר עַל הַשְׁוּאָה שֶׁאַחֵר ה"א הִידְעָה.

וכֹּאֵן מוּכָח שֶׁהַמ"ם בְּשׁוּאָה נֶעַ מוֹזֵה שִׁיטָה לִפְנֵי הַמ"ם, וּמִלָּה זֶה אֵינָה מוּפִיעָה בְּיוֹצִאִים מִן הַכָּל בְּמִסְבָּרָה הַנִּקְרָאִים בְּשׁוּאָה נֶעַ לְמִרְוֹת הַמֵּתָה. וְכֵן מוּכָח מוֹזֵה שִׁישׁ תְּכַבִּי יֵד מְדוּקָּיִם (ט"א ט"ז) בְּהֵם הַמ"ם כֹּאֵן מִנּוּקָדָת בַּחֲטָף פֶּתַח (וְהִינִי שֶׁהַשְׁוּאָה נֶעַ, כְּמִבְּאֹרֶם בְּמֵאמֵר הַחֲטָפִים שֶׁחֲטָף פֶּתַח בָּאוֹת לֹא גְרוּנִית הוּא סִימָן לְשׁוּאָה נֶעַ).

י" שֶׁהִגִּיתִּי הַתִּי"ו הַרְפָּה דּוּמָה לְהִגִּיתִּי הַסְּמ"ך, וְאִם יִקְרָאנָה מִמֶּשׁ כְּסִמ"ך, שִׁנָּה מִשְׁמַעוֹת. וּמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהַגּוֹת אֶת הַתִּי"ו כְּהוֹגֵן, אֲלֹא רַק כְּסִמ"ך, הִיָּה מְקוֹם לִזְמֹר שְׁעִדִּף שִׁיקְרָאנָה בְּדָגֶשׁ קֵל, מֵאִשֶּׁר שִׁיקְרָאנָה כְּסִמ"ך וְתִשְׁתַּנָּה מִשְׁמַעוֹת (וְכֵן כָּתַב בְּרִדְכִי חִיִּים וְשִׁלּוֹם אוֹת שֶׁכ"ט שִׁהִי אֹמֵר 'וְתִקְנֶנּוּ בְּעֵצָה טוֹבָה', 'לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שִׁדְ', 'וּשְׁמוֹת בְּתִיקוּנֵי', כִּדִּי שֶׁלֹּא יִשְׁמַע כְּאוֹמֵר 'לִסְכֵּן' 'בְּסִיכּוֹנֵי').

אֲךָ בְּשׁו"ת פֶּאֶת שִׁדְך (ח"א סִימָן כ"ה) אֵין דַּעַתוֹ נּוֹחָה מִזֶּה, וְכָתַב שֶׁאֵין לְחַדֵּשׁ שִׁיבוּשִׁים כְּנֶגֶד מִשְׁפָּטֵי לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, כִּי הַשִּׁיבוּשִׁים הַיֵּשִׁנִּים שֶׁאֵנָחֵנוּ אֲנוֹסִים בְּמִבְטָאִים אֵין לְהַקְפִּיד עֲלֵיהֶם כָּל כֵּךְ, וַיֵּשׁ לְדַמּוּתָם לְמָה שֶׁאִמְרוּ וְדוֹלְגוּ עַל אֶהְבָּה (כְּמוֹכָא בְּתוֹם) בְּמִסְכַּת עֲבָדָה זֶה דִּף כ"ב ע"ב ד"ה רִגְלָא, בְּשֵׁם הַמְּדַרְשׁ), וְכִשְׁם שֶׁחַס הַקֵּב"ה עַל הַשִּׁיבוּשׁ שֶׁל עִם הָאָרֶץ שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לְלַמּוֹד, כֵּךְ חָס עַל הַשִּׁיבוּשׁ שֶׁהוֹרְגֵלוּ בּוֹ הַחֲדוּרוֹת וְקִשָּׁה לָנוּ לְעוֹקֵר.

וְהוֹסִיף, שֶׁמִּי שֶׁלְבוֹ חָרַד וְאֵינוֹ רּוּצָה לְסַמּוֹךְ עַל הַמִּנְהָג שֶׁהוֹרְגֵלוּ בּוֹ, מוּטָב שִׁילֵךְ אֶל בְּנֵי תִימָן וְיִרְגִּל לְשׁוֹנוֹ בְּקִרְיָאוֹת תִּי"ו רֶפֶה כְּהוֹגֵן, אֲךָ לֹא יַחֲדָשׁ שִׁיבוּשִׁים